

Статистика на външния сектор

Андрей Василев

- Интересува ни да измерим икономическите взаимоотношения между нашата икономика и останалите държави (*останал свят*)
- Основни статистически източници:
 - Платежен баланс
 - Международна инвестиционна позиция
 - Статистика на външния дълг

Потоци и размери (запаси)

- Размери (запаси)
 - Регистрират се към даден момент от времето (на дадена дата)
 - Дават „моментна снимка”
 - Примери: стока в склада на една фирма в края на даден ден, сумата от спестяванията на даден човек в края на годината, наличното количество пари в икономиката в определен момент
- Потоци
 - Задават се за период от време
 - Показват изменение за периода
 - Примери: произведената продукция за определено тримесечие, месечната заплата, отпуснатите от една банка заеми за дадена седмица

Потоци и размери (запаси)

- Между потоци и размери има връзка: изменението на даден размер между два момента от времето задава поток (който на свой ред може да се състои от други потоци)
- За външния сектор:
 - Платежен баланс – потоци
 - Международна инвестиционна позиция и външен дълг – размери

Платежен баланс

Общи положения

- В платежния баланс се записват стойностите на транзакциите между местни и чуждестранни икономически агенти за определен период от време
- Има транзакции с реален и с финансов характер
- Транзакциите са свързани с входящи или изходящи парични потоци
- Най-общо платежният баланс се подразделя на две части
 - текуща сметка
 - капиталова и финансова сметка

Основни връзки в платежния баланс

Основно тъждество:

$$(1) \quad CA + FKA \equiv 0,$$

където CA – нетен баланс на транзакциите по текущата сметка, FKA – нетен баланс на транзакциите по капиталовата и финансовата сметка

Текуща сметка:

$$(2) \quad CA := X - M + Y_f + Tr_f$$

Текущата сметка може още да бъде записана като

$$(3) \quad CA = GNDI - C - I - G = GNDI - A,$$

където $A := C + I + G$ се нарича *абсорбция*

Вътрешни спестявания:

$$(4) \quad S^d := Y - C - G$$

Национални спестявания:

$$(5) \quad S := \text{GNDI} - C - G = Y + Y_f + \text{Tr}_f - C - G$$

Тогава за текущата сметка имаме:

$$(6) \quad \text{CA} = S - I$$

Стандартно и аналитично представяне на платежния баланс

- Основното твърдение на платежния баланс е свързано с т.нар. *стандартно представяне*
- Стандартното представяне подчертава счетоводните принципи и връзките между реални и финансови транзакции, но може да не е толкова удобно за анализ на икономическите процеси
- За целта от него се конструират представяния на платежния баланс, които са подходящи за аналитични цели, т.нар. *аналитични представяния*

Стандартно и аналитично представяне на платежния баланс

- При аналитичните представяния най-често текущата сметка се запазва, а разделение се въвежда за капиталовата и финансовата сметка
- Популярен вариант е да се създаде нов раздел, включващ изменението на валутните резерви и част от целевото финансиране за макроикономическа стабилизация, получено от международни институции

$$(7) \quad CA + FKA - \Delta Res \equiv 0$$

$$(8) \quad FKA = KA + FDI + PortfInv + OtherInv.$$

Платежен баланс за България, млн. евро	2004
А. Текуща сметка	-1307
Стоки: кредит (f.o.b.)	7985
Стоки: дебит (f.o.b.)	-10938
Търговски баланс	-2953
Услуги: кредит	3262
Услуги: дебит	-2606
Услуги, нето	656
Доход: кредит	1238
Компенсации на наетите: кредит	1036
Инвестиционен доход: кредит	203
Доход: дебит	-992
Компенсации на наетите: дебит	-9
Инвестиционен доход: дебит	-983
Доход, нето	246
Текущи трансфери, нето	744
...	...

Платежен баланс за България, млн. евро	2004
...	...
Б. Капиталова сметка	163
В. Финансова сметка	2295
Преки инвестиции, нето	2252
Портфейлни инвестиции: активи	-52
Портфейлни инвестиции: пасиви	-436
Други инвестиции-активи	-1367
Търговски кредити: активи, нето	-149
Заеми: активи	-46
Валута и депозити: активи	-610
Други активи	-561
Други инвестиции: пасиви	1897
Търговски кредити: пасиви, нето	88
Заеми: пасиви	1316
Депозити на нерезиденти: пасиви	514
Други пасиви	-20
...	...

Платежен баланс за България, млн. евро	2004
...	...
Г. Грешки и пропуски	263
ОБЩ БАЛАНС (А + Б + В + Г)	1415
Д. Резервни активи на БНБ	-1415
и друго финансиране	
Резервни активи на БНБ (увеличение: -)	-1493
Ползвани кредити от МВФ, нето	-44
Извънредно финансиране, нето	123
Източник: БНБ	

- Външният дълг включва стойността на всички задължения на местни икономически агенти към нерезиденти към даден момент
- Задълженията могат да включват бъдещи плащания както на главници, така и на лихви
- Примери
 - емитирани от местни лица облигации, закупени от нерезиденти
 - директни заеми от чуждестранни икономически агенти
 - задължения по търговски кредити

- *Брутен външен дълг* – отчита колко дадена икономика дължи на останалия свят, но не и какви са задълженията на нерезиденти към съответната икономика
- *Нетен външен дълг* – размерът на brutния външен дълг, намален с размера на задълженията на чужди икономически агенти към националната икономика
- Има различни представяния (разбивки) на brutния външен дълг
 - според институционалните сектори, които са длъжници
 - по кредитори (международни организации, чужди правителства, чуждестранни банки, други нерезиденти)
 - по инструменти (ценни книжа, заеми, търговски кредити, депозити на нерезиденти и пр.)
 - по матуритет (краткосрочен – с падеж до 1 година и дългосрочен – с падеж над 1 година)
 - по географски признак (по страни/региони на кредиторите)

Брутен външен дълг за България, млн. евро	2006
I. Държавно управление	3701
Краткосрочен	0
Дългосрочен	3701
II. Централна банка	0
Краткосрочен	0
Дългосрочен	0
III. Банки	3549
Краткосрочен	2636
Дългосрочен	913
IV. Други сектори	7290
Краткосрочен	3630
Дългосрочен	3659
V. Преки инвестиции: Вътрешнофирмени заеми	6089
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (I+II+III+IV+V)	20629

Източник: БНБ

- Дава стойността на активите и пасивите на една икономика по отношение на останалия свят към даден момент
 - външни активи на една икономика – права на икономическите агенти да получат в бъдещето плащания от нерезиденти
 - външни пасиви – права на нерезиденти да получат плащания от местни икономически агенти
- Структурата на активната и пасивната страна на международната инвестиционна позиция е подобна на структурата на финансовата сметка на платежния баланс...
- МИП към две дати и финансовата сметка на платежния баланс за съответния период дават размери и съответстващия им поток

МИП за България, млн. евро	2005
<i>Международна инвестиционна позиция</i>	<i>-10 258</i>
<i>Активи</i>	<i>13 273</i>
Преки инвестиции в чужбина	105
Портфейлни инвестиции	670
Финансови деривативи	24
Други инвестиции	5 103
Търговски кредити	438
Заеми	163
Валута и депозити	2 575
Други активи	1 927
Резервни активи	7 370
<i>Пасиви</i>	<i>23 531</i>
Преки инвестиции в България	11 756
Портфейлни инвестиции	2 243
Финансови деривативи	33
Други инвестиции	9 498
Търговски кредити	1 070
Заеми	6 928
Валута и депозити	1 397
Други пасиви	104

Източник: БНБ